

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Team Finland Knowledge –uutiskirje toukokuu 2020

Toukokuun 2020 teema: osaamisen vienti

Team Finland Knowledge -verkosto tukee ja vauhdittaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön perustamaan verkostoon kuuluu kahdeksan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen erityisasiantuntijaa, jotka toimivat Abu Dhabissa, Buenos Airesissa, Moskovassa, New Delhissä, Pekingissä, Pretoriassa, Singaporessa sekä Washingtonissa. Abu Dhabin, Buenos Airesin, Pretorian ja Singaporen erityisasiantuntijoiden tehtävät ovat alueellisia.

[Verkoston yhteystiedot](#)

[Lue erityisasiantuntijoiden blogeja tästä](#)

Emilia Ahvenjärvi Buenos Airesista: Koulutusvientä koronakriisin paineessa – kansainväliset tutkimukset korkeakoulujen houkuttelevin vientituote

Nykytilanteessa moni osaamisen viennin parissa toimiva miettii, onko alalla tulevaisuutta, kun talous kutistuu globaalisti ja säästökuureja on tuloillaan yhdessä jos toisessa aiemmin houkuttelevassa markkinassa. Heti koronaepidemian alkumetreillä Latinalaisen Amerikan maissa tuli esille valtava tarve parantaa opettajien ja oppilaiden digiosaamista sekä lukemattomia muita valmiuksia ja koko koulutusjärjestelmien toimivuutta. Näissä kysymyksissä katseet ovat kääntyneet jälleen nopeasti Suomen suuntaan ja TFK-erityisasiantuntijan pöydälle on sadellut kyselyitä suomalaisten koulutuksen järjestäjien ja opettajien ratkaisusta koulutustarjonnan ja oppimisen varmistamiseksi tilanteessa, jossa fyysinen läsnäolo oppilaitoksissa ei ole mahdollista. Myös edtech-yritystemme digiratkaisut ovat herättäneet paljon kiinnostusta. Kysyntä näyttäisi siten olevan vahvassa kasvussa. Rahoitusnäkyvien osalta tulevaisuutta on tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida.

Myöskään kiinnostuksessa ulkomaisia kouluttautumismahdollisuuksia kohtaan ei ole näkynyt hyytymisen merkkejä siitäkään huolimatta, että kuluneen kuukauden aikana erityisesti anglosaksisten maiden korkeakoulukenttä on esittänyt kauhuskenaarioita kansainvälisen tutkinto-opiskelijavirran tyrehtymisestä koronapandemian seurauksena. Latinalaisamerikkalaisen opiskelijapotentialin osalta voi todeta, että koronaepidemia on vain yksi lukuisista kriiseistä, jotka alueen maita kurittavat. Resilienssi erilaisten turvattuustekijöiden osalta on alueen väestössä vahvaa. Mikäli henkilökohtaiset taloudelliset tekijät eivät tule liian suureksi esteeksi, pandemia ei tule hidastamaan pyrkimystä hakeutua korkean osaamistason maihin kouluttautumaan. Voi olla, että kansainvälisen tutkinnon etäsuorittamisesta on tulossa joillekin uusi normaali mutta tässä maanosassa halu kokea elämää rauhallisessa, tasa-arvoisessa, puhtaassa ja hyvin toimivassa ympäristössä vain kasvaa kasvamistaan.

Miten globaali liikkuvuus kriisi tulee vaikuttamaan suomalaisten korkeakoulujen kansainvälisten tutkintojen menestykseen? Onko tässä tarinan loppu ennen kuin pääsimme edes kunnolla alkuun? Nykyisten opiskelijamagneettien julistamasta katastrofista voi syntyä myös uusia mahdollisuuksia Suomen kaltaisille maille. Suomessa latinalaisamerikkalaisten opiskelijoiden rekrytointia ei ole vielä vakavasti otettavasti harjoitettu. Ensi askel tähän suuntaan tarkoittaisi opiskelijalle tarjottavien rahoituskanavien lisäämistä ja monipuolistamista. Se olisi ainoa keino aktivoida myös alueen maiden omia kansainvälisen koulutuksen rahoituslähteitä. Opiskelijan näkökulmasta monipuolistaminen voisi tarkoittaa myös opiskelunaikaisen työllistymisen tukemista sekä opiskelijan puolison työllistymismahdollisuuksia. Talent Boostia osaltaan tämäkin. Toinen alueen maihin kohdistuvan opiskelijarekrytointin vahva buustaaja olisi kielikyngyksen

huomioiminen. Tämän ei tarvitsisi merkitä riman alentamista opiskelijavalinnoissa, vaan uusia ratkaisuja englanninkielen vahvistamiseksi sisään leivottuna tutkinto-ohjelmaan. Sopivilla ratkaisuilla kv-tutkinnoista voi edelleen tulla paras tuote korkeakoulujen osaamisen viennissä.

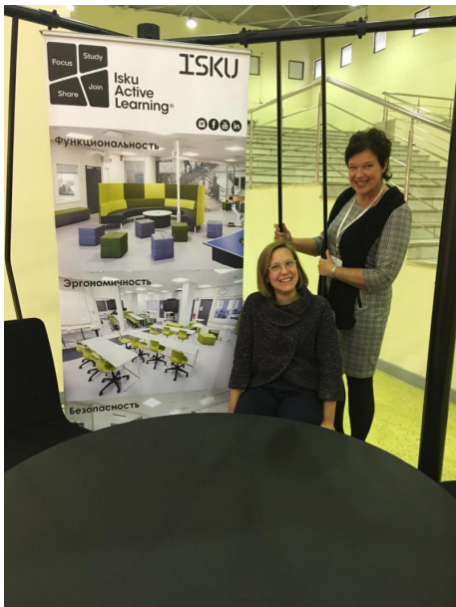
Lisää osaamisen viennistä Latinalaisessa Amerikassa voi lukea Ulkoministeriön Vapaasti kaupasta -blogista: <https://blogit.ulkoministerio.fi/vapaastikaupasta/osaamisvientia-latinalaisessa-amerikassa-team-finlandin-avittamana/>

[Study in Finland –esityksen kolumbialaisille opiskelijoille voi katsoa täältä.](#)

Teksti: Emilia Ahvenjärvi

Sari Eriksson Moskovasta: Verkkokoulutuksen markkinat odottavat nopeaa kasvua Venäjällä

Kuva: Vauhtia suomalaiseen koulus-
vientiin. Moskovan Build School mes-
suilla lokakuussa 2019

Venäjän koulut ja korkeakoulut ovat siirtyneet etäopetukseen 18. maaliskuuta alkaen. Etäopetukseen siirtymisen myötä Venäjän verkkokoulutusmarkkinat ovat lähteneet kasvuun. Vuoden 2019 tietojen mukaan Venäjän verkkokoulutuksen markkinat (b2c) olivat 462,7 miljoonaa euroa ja keskimääräinen vuotuinen kasvuvauhti oli 20 %. Markkinavolyymin odotettiin tuolloin nousevan 662,2 miljoonaan euroon vuoden 2023 loppuun mennessä. Koronapandemian myötä markkinavolyymin odotetaan nousevan entisestään.

Asiantuntijoiden arvioiden mukaan koulujen, yliopistojen ja opettajien valmiuksissa opettaa etänä on merkittäviä eroja. Edes edistyneimmät Moskovan koulut, eivät ole olleet täysin valmiita etäopetukseen siirtymiseen. Venäläisen tutkimuskeskus NAFI:n teettämän selvityksen mukaan yli puolilla venäläisistä peruskoulun, lukion sekä korkeakoulujen opettajista ei ollut valmiuksia siirtyä etäopetukseen. Ongelmiksi opettajat nimesivät vanhentuneet tekniset laitteet, riittämättömät Internet-yhteydet sekä puutteet metodologisessa osaamisessa. Neljäsosa venäläisistä opettajista toteaa, että heidän taitonsa ja tietonsa eivät riitä etäopetukseen.

Taloussuorituskorkeakoulun (HSE) koulutusinstituutin arvioiden mukaan Venäjän koulutussektorin tutorointipalveluiden varjomarkkinoiden arvo on liki 375 miljoonaa euroa. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan 24 % oppilaista käytti yksityisten opettajien palveluita jo ennen koronakriisin alkamista. Tutorointipalveluiden tarve ja käyttö on kasvanut koronakriisin myötä.

Asiantuntijoiden arvioiden mukaan digitaalisten ratkaisujen käyttö koulutuksen tukena tulee Venäjällä jatkumaan myös koronakriisin jälkeen. Uuden digitaalisen oppimisympäristön luominen vie aikaa. Laajat Venäjän hallituksen johtamat suunnitelmat ja aloitteet digitaalisten oppimiskäytäntöjen kehittämiseksi on aloitettu jo ennen koronakriisin puhkeamista. Venäjän kansallisten ohjelmien Koulutus ja Digitaalitalous tavoitteena on parantaa digitaalisia taitoja ja virtuaalisia oppimisympäristöjä. Myös tutorointipalveluiden käyttö on tullut jäädäkseen.

Tämä lisää kysyntää kansainvälisille palveluntarjoajille, lisäkoulutuksen tarjoajille ja teknologiakumppaneille. Myös suomalaisille yrityksille avautuu erinomaisia mahdollisuuksia muun muassa digitaalisten sisältöjen luomiseen, opettajien koulutukseen, opetuspelimarkkinoille sekä muuhun konsultointiin.

Suomella on erinomainen maine koulutusmaana, jolla on monipuolinen valikoima oppimiskäytäntöjä sekä niihin liittyviä digitaalisia tuotteita tarpeiden kattamiseksi. Venäjän Team Finland Knowledge työ tukee suomalaisia koulutusalan yrityksiä Venäjän markkinoilla.

Teksti ja kuva: Sari Eriksson

Anna Korpi: ”Messy, chaotic but exciting” – Indonesia esimerkkinä Kaakkois-Aasian koulutusjärjestelmien uudistamisen meiningistä

Kuva: Sena Yildirim-Tuoma / UM

Kaakkois-Aasia ja sen 600-miljoonainen väestö on yksi maailman nopeimmin kehittyviä alueita. Sen kasvava keskiluokka, koulutukselliset haasteet ja paine reformien parempaan toteutukseen luovat mahdollisuuksia suomalaiselle osaamis- ja koulutusvientille – niin korkeakoulujen kuin koulutusvientiyriyten tarjoamien näkökulmista. Suurimmat haasteet löytyvät monessa maassa ammatillisesta koulutuksesta ja korkeakoulutuksesta, jotka eivät vastaa työelämän tarpeisiin. Myös varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja opettajankoulutuksen kehittämisen tarpeita on paljon ja alueella on myös laajasti kiinnostusta perustaa suomalaiseen malliin pohjaavia kouluja ja päiväkoteja. Koronakriisin sysäämänä digiloikkia otetaan ennemmin tai myöhemmin. Tosin poliittinen paine koulutusjärjestelmien uudistamiseen ajaa usein näennäisiin, pikavoitto-hakuisiin ja järjettömiinkin toimenpiteisiin. Indonesia ja sen monimuotoinen koulutusjärjestelmä on hyvä esimerkki Kaakkois-Aasian koulutusjärjestelmistä, joissa paine uudistusten menestyksekkäämpään toteutukseen kasvaa.

Kaakkois-Aasian TFK-työssä on suunnitteilla syksylle 2020 / keväälle 2021 mm. toimia yhteistyössä Talent Boostin kanssa osaajien houkuttelun ja opiskelijarekrytoinnin tueksi, sekä ammatillisen koulutuksen osaamisen viennin edistämiseksi.

Millenniaalien draivia koulutuksen kehittämiseen Indonesiassa

Indonesia ja sen monimuotoinen koulutusjärjestelmä on hyvä esimerkki Kaakkois-Aasian koulutusjärjestelmistä, joissa paine uudistusten menestyksekkäämpään toteutukseen kasvaa. Kuten Indonesia, monet alueen maat ovat investoineet moninaisesti reformeihin, blueprinteihin ja roadmapeihin merkittäviä osia valtion budjetista, mutta usein laihoihin tuloksiin ja näännyttävät samalla opettajansa jatkuvasti vaihtuvilla uudistuksilla.

Indonesian yksi suurimmista ongelmista on **laadukkaan koulutuksen saatavuuden epätasa-arvo**, niin alueellisesti kaupunkien ja syrjäseutujen, kuin sosiaalisesti rikkaiden ja keskituloisten ja köyhemmän väestönsosan välillä. Toisaalta koulut ovat usein politiikan näyttämöitä ja konservatismiin vahvistuessa uskonnon määrä opetussisällössä on kasvanut viime vuosina.

Monin paikoin uudistuksen voimaa on haettu laatikon ulkopuolelta. Indonesian opetusministeri on 34-vuotias Nadiem Makarim, kymmenen miljardin dollarin arvoisen Go-Jekin, paikallisen überin, perustaja. **Uusi opetusministeri on laittanut vauhtia koulutusjärjestelmäremontteihin, ja ennustaa ”sekavaa, kaoottista, mutta innostavaa”**. Valtakunnallisia kokeita karsitaan, opettajien omistajuutta omassa työssään lisäämään. Tavoitteena on elinikäistä oppimisen iloa luova järjestelmä. Kuulostaa meistä suomalaisista tutulta ja Makarim onkin kertonut tuntevansa Suomen maineen koulutuksen ja erityisesti opettajankoulutuksen kärkimaana. Hän on kertonut tulevansa kehittämään opettajankoulutusta sekä perusopetuksessa että ammatillisessa koulutuksessa ja toivoo kansainvälistä yhteistyötä. Toisaalta hän on sanonut, ettei ole sattumaa, että teknologiayksisarvisen luoja on laitettu opetusministeriksi, eli myös **koulutuksen digitalisaatioon odotetaan uusia aloitteita**. Teknologian Makarim näkee kuitenkin työkaluna opetuksen henkilökohtaistamisessa ja eriyttämisessä, eikä taustastaan huolimatta usko teknologian syrjäyttävän perinteistä opetusta.

Indonesian itsenäistymisestä lähtien fokus on ollut akateemisen koulutuksen kehittämisessä, minkä vuoksi ammatillinen koulutus on jäänyt vähäisemmälle huomiolle. **Indonesia on erittäin kiinnostunut kehittämään ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen työelämävastaavuutta**, sillä toistaiseksi koulutuksessa on liian vähän käytännön sovellutusta ja yritysyhteistyötä. Jopa Indonesian hallituksen rahoittama, budjetiltaan noin 3 miljardin USD suuruinen stipendiohjelma LPDP on ilmaissut kiinnostuksensa ulottaa rahoitusta ammatillisen koulutuksen kehittämiseen ja mm. ammatillisten opettajien kansainvälisiin opintojaksoihin. Stipendejä on perinteisesti jaettu maisteri- ja tohtorivaiheen opintoihin ulkomailla. Tähän toiveeseen liittyen LPDP:lle on maaliskuussa 2020 toimitettu tiedot Suomen viiden ammatillisen opettajakorkeakoulun toiminnasta ja kansainvälisistä referensseistä.

Opetusministerin salkussa on uutena myös korkeakoulutus (oli ennen korkeakoulutus-, tiede- ja teknologiaministeriössä) ja myös näitä Nadiem Makarim haluaa kansainvälistää. Indonesia on kasvava markkina kansainväliselle opiskelijarekrytoinnille, mutta **opetusministerin haaveena on, että maailman parhaat yliopistot avaisivat maahan kampuksia ja tutkimuslaitoksia**. Porkkanaksi hän tarjosi maailman parantamisen. Hän hehkutti Indonesian olevan kultakaivos tulevaisuuden haasteisiin kytkeytyvälle tutkimukselle. Kaikki tulevaisuuden haasteet ovat läsnä Indonesiassa, kuten kaupungistuminen, ympäristöhaasteet ja metsien tulevaisuus.

Indonesian ja Suomen välille ollaan luomassa koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöryhmää, jossa toivottavasti monia näistä ja muista yhteisistä intresseistä voidaan tavalla ja toisella edistää.

Pikavoittoa kaaoksesta?

Millä eväillä siis pääsemme kiinni näihin mahdollisuuksiin? Kuten kaikkialla Aasiassa, suomalaisten korkeakoulujen ja koulutusvientiyriytysten tulisi olla valmiita investoimaan sekä kumppanuuksien rakentamiseen, että tuntemaan paikalliskulttuuri. Kaikissa Kaakkois-Aasian maissa koulutussektori on tasapainoilua kontrollin, standardoinnin ja uuden kehittämisen välillä. On hyvin yleistä, että kouluilla tai opettajilla ei ole juhlapuheista huolimatta mahdollisuuksia vaikuttaa opetussuunnitelmaan tai opetusmenetelmiin merkittävällä tavalla. Toisaalta on tärkeää olla aidosti ratkaisemassa paikallisten ihmisten ongelmia koulutuksessa, ei pelkästään tuomassa suomalaisia malleja paikalliseen yhteiskuntaan, jossa mm. kilpailu ja arviointi ovat edelleen jokapäiväisiä asioita. Todellisen muutoksen ja lisäarvon luominen ottaa aikaa ja vaatii pitkäjänteistä työtä ja sitoutumista. Kehityksen vauhti alueella on kova, mutta pikavoittoa ei silti ole.

Toisaalta koulutusviennissä auttaisi, jos meillä olisi yhtä aikaa kiikarissa monet maalit: Suomen koulutus- ja huippuosaamisen maakuvan vahvistaminen, globaalin oppimisen kriisin ratkaisu, kaupallinen koulutusyhteistyö, tutkimusyhteistyö. Useissa maissa on kiinnostusta yleiseen koulutusyhteistyöhön, jossa nivoutuu sekä koulutusvienti, että perinteinen akateeminen yhteistyö. Usein jonkinlainen siemenrahoitus on alkuun tarpeellista. Muut maat käyttävät edelleen surutta ”kehitysyhteistyörahaa” saadakseen jansijaa, tunnettuutta, avatakseen markkinoita. Joitain vinkkejä voitaisiin ottaa myös esimerkiksi Singaporen technical cooperation -mallista, jossa he omanlaisensa kehitysyhteistyön keinoin kouluttavat itse valitsemillaan teemoilla vähemmän kehittyneiden maiden viranomaisia Singaporessa. Tällä luodaan ja avataan markkinoita Singaporea kiinnostavissa teemoissa, olivat ne sitten koulutuksen tai älykaupunkiratkaisujen edistämässä tai enemmän perinteisen teollisuuden aloilla.

Teksti: Anna Korpi

Jaakko Skantsi: Mahdollisuuksia ja mutkia osaamisen vientiin GCC-maissa, COVID-19

Paikallistuntemus sekä paikallisen kulttuurin ja toimintaympäristön tuntemus ovat oleellisia onnistuneen yhteistoiminnan tai kaupan aloittamisella kannalta missä päin maailmaa tahansa. Yhteistyön käynnistyessä ja sen edetessä on hyvä tasaisin väliajoin tarkastaa, että kaikilla osapuolilla on yhteisymmärrys käsitteistä ja tarpeista. Näin rakennettu yhteinen kehys auttaa välttämään mahdollisia sudenkuoppia. Olemme

oman kulttuurimme vankeja ja emme aina välttämättä osaa edes ajatella, miten toisesta näkövinkkelistä asioita katsotaan jossain muualla. Oli sitten kyseessä kehittäminen, laadunvarmistus, oppilaskeskeinen työskentely ja oppilaan osallisuus, uudet arviointityökalut, työssäharjoittelujakso tai oppilaan hyvinvointi, asia saatetaan ymmärtää hyvinkin eri tavalla.

Esimerkiksi, Suomessa oppilaita kannustetaan itsearviointiin, jotta oppilas ymmärtäisi, missä hän tarvitsee vielä mahdollisesti tukea tai lisäharjoitusta ja toisaalta, mitkä asiat hän jo osaa. Ikätason mukainen itseohjautuvuus nähdään tärkeänä osana oppilaan kasvua ja kehitystä. Avun ja ohjauksen tarpeen ilmaisu on tärkeä taito ja oppilaan itsearvioinnin pohjalta opettaja pystyy paremmin kohdentamaan ohjaustaan ja apua niille oppilaille, jotka juuri sillä hetkellä apua tarvitsevat. Opettajalla on myös mahdollisuus saada yleiskuva ryhmiensä tarpeista. Tällainen ”heikkouden” myöntäminen ei ole välttämättä helppoa tai kohdemaan kulttuurin mielestä edes toivottavaa. Jos kerran on mahdollista laittaa kaikki merkit ”erinomaiseen”, niin toki näin pitää ja kannattaa toimia. Samalla saadaan koulun johtajalle ja koulutuksen järjestäjälle dataa siitä, miten hyvin kaikki on, ainakin paperilla.

Koulutuksen järjestäminen ja sen keskeiset tehtävät nähdään vanhempien ja yhteiskunnan lähtökohdista useassa paikassa hyvin erilaisesta perspektiivistä kuin Suomessa. Vaikka tämä tunnustetaan esimerkiksi suomalaista koulutusvientiä kehitettäessä, ei asiaan löydy yksinkertaista patenttiratkaisua. Lähtökohtana COVID-19 myötä etäopetukseen siirtymisellä osalla koulutuksen järjestäjistä GCC-alueella on, että listataan ensin kaikki mahdolliset väärinkäytös- ja ongelmatilanteet ja kategorisesti kielletään ne – tällöin usein kielletään juurikin ne pedagogisesti järkevät toimintamallit. Esimerkiksi oppilaan ja opettajan kahdenkeskinen vuorovaikutus online tilassa nähdään vaaran elementtinä, myös oppilaiden keskinäinen työskentely ilman jatkuvaa valvontaa tai vähintäänkin nauhoitusmahdollisuutta logi-tietoineen on lähes täydellä varmuudella tulevan katastrofin siemen.

Tällä hetkellä paikallisten opettajien ja opetusalan henkilöiden osalta ainakin kolme asiaa on noussut etäopetuksen osalta esiin – oppilaan sitouttaminen opiskeluun, arviointi ja hyvinvointi. Vaikka teemat ovat pitkälti samoja kuin Suomessa, on hyvä ymmärtää, että ne käsitetään hieman eri tavalla. Esimerkiksi arvioinnin osalta pyritään löytämään patenttiratkaisuja siihen, miten voidaan jatkaa summatiivisen ja standardoitua arviointia ilman väärinkäytöksiä. Väärinkäytösten osalta tärkeää tuntuu olevan se, että käytetty alusta estää väärinkäytökset. Esimerkiksi oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen tai tiedon hakemiseen liittyviä elementtejä opiskelun ja kokeiden aikana halutaan tiukasti kontrolloida. Se, että oppilaalla todennäköisesti voi olla toinen tai kolmaskin päätelaite, jolla hän voi jatkaa yhteydenpitoa tai vastausten etsintää, ei tunnu kiinnostavan. Väärinkäytös on kuitenkin estetty ”koulun toimesta koulun omissa järjestelmissä”, jolloin vastuu siirtyy jollekulle toiselle.

Suomalaisten AMK:n CampusOnline.fi –tyyppiset ratkaistut nostavat kriisin pitkittyessä ja tuleviin kriiseihin varautuessa varmasti mielenkiintoa myös GCC-alueella niin korkeakouluopintojen kuin täydennyskoulutuksenkin osalta. Tietoa siitä, miten ratkaistut Suomessa ovat toimineet ja toisaalta jo valmiiden online kurssien ja opintokokonaisuuksien markkinointi juuri nyt voisi olla hedelmällistä.

Saudi Arabian osalta muutamat yksityiskouluketjut ovat olleet kiinnostuneita koulun laadunvarmistuksesta ja kehittämisestä, uusista pedagogisista lähestymistavoista, opettajien täydennyskoulutuksesta, trainers' training:stä, Suomessa vierailusta (kunhan se tulee mahdolliseksi) sekä pidempiaikaisesta yhteistyöstä suomalaisen toimijan kanssa. Tällä hetkellä online pohjainen modulaarinen ratkaisu voisi olla toimiva yhteistyön aloitusmuoto niin Saudeissa kuin Arabiemiirikunnissakin. Osa suomalaisista toimijoista onkin tännepäin hienosti informoineet näistä mahdollisuuksista ja niitä mielelläni vien eteenpäin.

Käynnissä olevan kriisin osalta huonona uutisena on öljyn hintakehitys. Halvan öljyn hinnan vaikutus julkisiin talouksiin GCC-alueella tilanteen pitkittyessä vaihtelee. Lisäinvestoinnit saattavat julkisella puolella olla tällä hetkellä koulutuksen osalta haastavia. Laaja yksityinen koulutussektori tulee kriisin pitkittyessä lomauttamaan ja irtisanoimaan myös opetushenkilöstöään sekä laskemaan heidän palkkojaan vanhempien maksukyvyyn ja -halukkuuden laskiessa. Tämä nopeuttanee opettajien vaihtuvuutta entisestään ja vähentäne suurempien ja pidempiaikaisten henkilöstön koulutukseen kohdistuvien investointien määrää. Arabiemiirikuntien osalta suurimmat yksityiset koulutuksen järjestäjät Taaleem ja Gems ovat toistaiseksi pidättäytyneet opettajien palkan laskusta tai lomauttamisilta, mutta osassa kouluja ja päiväkoteja palkkoja on leikattu jopa 80 % etäopetukseen siirryttäessä.

Teksti ja kuva: Jaakko Skantsi

Iina Soiri Pretoriasta: Soitellen sotaan – vai omaa tarjontaa sopivaksi sopeuttaen?

Suurien oppimishaasteiden ja kehittämis-tarpeiden Afrikassa menee kaikki kaupaksi? Think again; tulevaisuuden nerot syntyvät Afrikassa, ja suomalainen osaaminen kyllä kelpaa kätilöksi, mutta onnistuminen vaatii pidempi aikaisen ponnistuksen ja oikeat otteet monipuolisille markkinoille.

1,2 miljardin ja monien koulutushaasteiden mutta myös suuren tulevaisuuden potentiaalin omaava Afrikan mantere ja sen eri maat kiinnostavat enenevässä määrin suomalaisia koulutusvientitoimijoita.

Kaupallista mielenkiintoa ja toimintaa on koko mantereella, tosin parhaat markkinat tarjonnee mantereen talousveturi Etelä-Afrikan tasavalta ja eteläisen Afrikan alue. Markkinoiden tuntemiseksi TFK-verkosto ja Education Finland teettivät vuodenvaihteessa Etelä-Afrikan ja Suomen koulutusalan yhteistyö- ja markkinaselvityksen Itä-Suomen yliopiston kokoamalla konsulttiryhmällä (Roseanna Avento ja Albertus Louw). Vielä selvityksen teon aikana näytti, että eletään selvästi nousujohteista murroskautta maiden suhteissa. Tilanne on muuttunut ainakin tilapäisesti COVID-epidemian takia. Todennäköisesti vaikutukset tuntuvat myös pitkällä tähtäimellä koronaepidemian aiheuttaman talouskriisin ja yhteiskunnallisen kehityksen lisääntyvän epävarmuuden takia.

Yhteinen historia hyvä perusta

Katsaus historiaan näyttää, että eniten yhteistyötä opetus- ja tutkimussektorilla toiminta-alueen eteläisen Afrikan ja Suomen välillä on ollut perusopetuksessa, akateemisessa tutkimuksessa ja yliopistojen välillä. Jo 1800-luvulta alkaneen lähetystyön ja alu-

een vapautus- ja apartheidin vastaisen taistelun aikaisista tukiohjelmista (mm. stipendiaattiohjelmiä pakolaisleireillä ja Suomessa) siirryttiin viimeistään 90-luvulla kehitysyhteistyöohjelmiin, akateemisiin yhteistyösopimuksiin ja institutionaalisiin yhteistyöohjelmiin. Pitkäaikaisen yhteistyön siivittämänä alueella on kertynyt paljon yhteistä alan osaamista ja verkostoja yhteisten tutkimushankkeiden, tutkija- ja opiskelijavaihdon sekä kapasiteetin vahvistamistyön myötä.

Suomalaiset koulutusalan toimijat ovat hyvin selvillä avautuvista Afrikan markkinoista. Sen sijaan toiminta-alueen tuntemisessa on puutteita, eikä monellakaan ole selkeää strategiaa Afrikka-toiminnalleen. Afrikka nähdään edelleen liian homogeenisena, eikä maiden ja alueiden erityispiirteitä hahmoteta. Vaikka alueella on suuria kehityshaasteita ja –tarpeita, ihan mitä tahansa ei mantereelle voi kuitenkaan kaupata. Ne suomalaiset toimijat, jotka tekevät yhteistyötä Etelä-Afrikassa, ovat pitkäjänteisesti tutustuneet toimintaympäristöön, löytäneet sitoutuneen kumppanin ja soveltaneet tarjontaansa yhdessä kumppanin kanssa sikäläisiin tarpeisiin. Alueella toimivien yritysten mukaan keskinäinen luottamus ja henkilökohtaiset kontaktit ovat hyvin tärkeitä.

Etelä-Afrikka alueen talousveturi

58 miljoonan asukkaan **Etelä-Afrikalla** on toiseksi suurin ja monipuolisin talous Afrikan mantereella kattaen miltei 20% Saharan eteläpuoleisessa Afrikan bruttokansantuotteesta. Etelä-Afrikka on kuitenkin myös yksi maailman epätasa-arvoisimmista maista, jossa 10% väestöstä hallitsee 90% sen varallisuudesta. Maa käyttää suuren osan valtionbudjetistaan (20%) opetussektoriin. Etelä-Afrikan strategisessa toimintasuunnitelmassa koulutus onkin tärkeysjärjestyksessä toinen. Etelä-Afrikan koulutustarjonnasta vastaavat niin kuin julkiset ja yksityiset toimijat esiopetuksesta aina korkeakouluasteelle. Noin 10 % perusopetuksen oppilaista on maksullisissa yksityiskouluissa. Oppimistulokset ovat hyvin eriarvoisia ja korreloivat varsin selvästi oppilaan yhteiskunnalliseen asemaan heijastaen maassa vallitsevia monia eriarvoisuuksia: huonoiten pärjäävät maaseudun mustat oppilaat. Eteläafrikkalaisten selvitykseen vastajien mukaan tekemistä olisi erityisesti lukutaidon, matemaattisluonnontieteellisten (STEM) sekä digitaalisten taitojen vahvistamisessa, opettajakoulutuksen ja opetussektorin henkilöstökoulutuksen puolella sekä opetuksen tarjoamien ja työn vaatimien taitojen yhteensovittamisessa (work readiness skills).

Kaupalliseen toimintaan parhaat markkinat löytyvät yksityiskoulujen puolelta, joista monet ovat sijoittajien hallitsemissa ketjuja ja järjestäytyneet 850 koulun ja noin 190 000 oppilaan verkostoksi ISASaksi (<https://www.isasa.org/>). Todelliset kehittämistarpeet ja suurin asiakaskunta löytyy tosin maaseudun kouluista, mutta julkisen sektorin mahdollisuus harjoittaa laajamittaista kaupallista yhteistyötä on rajallinen. Koska suomalaisten osaamista ja pitkäjänteistä yhteistyötä kuitenkin maassa arvostetaan, tulevaisuuden yhteistyössä on löydettävä tasapaino tarjonnan ja kysynnän välille, relevantit kumppanit kaupalliseen toimintaan sekä kansainvälisiä rahoituslähteitä, joiden avulla Etelä-Afrikan suuriin haasteisiin voidaan yhdessä etsiä ratkaisuja. Korkeakoulutuksen puolella on muistettava, että Suomen ja Etelä-Afrikan yliopistot ovat kansainvälisissä rankingeissa hyvin samoilla tasoilla, mutta Suomen lukukausimaksut ovat huomattavasti korkeammat, joten perinteinen 'tutkintovienti' tai tilauskoulutus on haastavaa. Etelä-Afrikan parhaat yliopistot ovat haluttuja kansainvälisiä kumppaneita, joten suomalaisten

pitää löytää ne molemmille erityisesti kiinnostavat alat ja tavat toimia – ehkä suuntaamalla toimintaa ja tarjontaa myös huonommin rankattuihin mutta lupaaviin nuorempiin yliopistoihin?

COVID-kriisi on luonut myös toiminta-alueellani uutta kysyntää digitaalisiin oppimistekniikoihin ja - sisältöihin. Muutama alueella jo pidempään yhteistyötä tehnyt korkeakoulu ja yritys (EduExcellence, Funzi) ovatkin onnistuneet tarjoamaan ratkaisujaan juuri nykytilanteeseen. Laajemminkin alueella on suuri kiinnostus digitaalisuuteen, tekoälyyn, datatieteeseen, robotiikkaan ja niiden tarjoamiin laajempiin ratkaisuihin. Suomalaisten digiosaamisen mainetta yhdistettynä moderneihin pedagogisiin ratkaisuihin kaikilla opetuksen tasoilla tulisi hyödyntää alueella laajemmin akateemisessa yhteistyössä mutta myös kaupalliselta pohjalta, myös yritysten henkilöstön koulutuksessa. Suomalaisten lukutaitoa ja STEM –aineiden oppimista ja opetusta edistävä osaaminen tulisi myös saada paremmin täkäläiseen tietoisuuteen.

Alueen muut maat: Namibia, Botswana, Sambia, Angola

Etelä-Afrikka tarjoaa mahdollisuuden **laajempaan alueelliseen yhteistyöhön**, sillä alue on varsin yhtenäinen taloudellisesti ja poliittisesti (alueella yhteinen tulliliitto SACU ja yhteistyöjärjestö SADC) ja monet yksityiset koulutusalan yritykset toimivat koko alueella. Joissain alueen maissa (Mosambik, Namibia, Sambia) opetus- ja tutkimusalan yhteistyö on jatkunut pidempään kehitysyhteistyöinstrumenttien kautta. Alueen maista **Namibia ja Botswana** ovat saman tyyppisiä kaivannaisteollisuudesta riippuvaisia pieniä (molemmissa +/- 2 miljoonaa asukasta), jotka pyrkivät koulutuksen ja osaamisen kehittämisen avulla monipuolistamaan yhteiskunta- ja talousrakennettaan. **Sambiaan** on tehty Finnfundin sijoitus, jonka vanavedessä suomalaista edutechiiä on viety maahan. **Angola** on alueen öljynviejä ja toinen portugalinkielinen maa, johon Suomen kaupalliset suhteet ovat avautumassa. Maassa on pula ammattiosajista, ja Suomelta on kyselyt alan yhteistyötä.

Namibia on Suomelle ainutlaatuinen kumppani yhteisen 150-vuotisen historian takia, ja ainoastaan kustannukset rajoittavat yhteistyötä laajemmin. Lähinnä kehitysrahoituksen siivittämänä lähes 20 suomalaisella korkeakoululla on ollut vuosien varrella yhteistyötä Namibian yliopiston (UNAM) tai teknisen korkeakoulun (NUST) kanssa. Erityisosaamisalueilla Suomella on hyvät asemat: SAMK:n ja NUST:n välisessä Maribillihankkeessa (HEI-ICI) koulutetaan meritekniikan insinöörejä ja suomalaisilla ilmailualan toimijoilla on kumppanuushanke ja koulutustarjontaa maassa. Namibiassa on myös käynnissä BEAM-hanke Fusion Grid, jossa ovat mukana muun muassa Aalto yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja yksityisiä palveluntarjoajia. SAMK puolestaan koordinoi EU-rahoitteista SME Aisle -hanketta, jossa keskitytään tukemaan yrityksiä niiden pääsyssä Namibian markkinoille.

Toiveena on, että kehitysrahoitteisesta yhteistyöstä voitaisiin siirtyä myös kaupallisesti toimivaan yhteistyöhön. Koulutusviennin paras viime aikojen esimerkki on Namibian itse kustantama 49 opettajan kandi- ja maisterikoulutus Suomessa. UNAMissa on myös mantereen ainoa suomalaisen yliopiston (Turku) Future Tech Lab -etäkampus, joka tarjoaa alustan myös monille muille suomalaisille toimijoille. Globaali ohjelmistotekniikan (DI) kaksivuotinen koulutus alkaa elokuussa 25. opiskelijan sisäänotolla.

Botswanassa opetussektorilla on yhtä lailla yksityisiä toimijoita, jotka hakevat mielellään suomalaisia kumppaneita erityisesti ammattikoulutuksessa, ainoa esteenä kustannustekijät. Varsin vakaasta taloudesta ja hyvästä hallinnosta tunnetun 2,3 miljoonaa asukkaan maassa on 4 julkista yliopistoa, sekä kasvava määrä yksityisiä akatemiaita, joilla osalla on jo yliopistotasoisia kursseja ja paljon mielenkiintoa uusiin oppimiskäytäntöihin. Opettajankoulutuksessa olisi tehtävää suomalaisille toimijoille, ja muutama suomalainen yritys on jo markkinoihin tutustunutkin. Botswanan yliopistolla on luonnontieteen tutkimusasema Okavango-deltalla, jossa keskitytään mm. ilmastonmuutoksen tutkimiseen ja lääke- ja terveystieteen tiedekunnat, joilla on kokemusta ja kv-yhteistyötä mm. syöpä ja HIV -tutkimuksessa. Teknisestä yliopistosta BIUSTistä tehdään puolestaan mm. digitaalisen ja avaruustutkimuksen keskusta. Korkeakoulu- ja tiedeministeriö toivottaa tervetulleeksi suomalaisen osaamisen myös ammattikoulutuksen saralla, jossa onkin juuri alkanut EU:n rahoittama tukihanke.

Mosambikissa Suomella on vankka asema perusopetuksen tukijana, ja viimeaikainen TFK-promootiomatka poiki kiinnostusta myös kolmannen asteen oppilaitoksia. Koulutusviennille otollisimpia kumppaneita ovat maan yksityiset oppilaitokset (yliopistot ISCTEM ja A POLITECNICA), ja opintomatka Suomeen olikin jo suunnitteilla, kunnes koronaepidemia lykkäsi sen tuonemmaksi. Mosambik on edelleen monien bilateraalisten ja multilateraalisten toimijoiden pitkäaikainen kehitysyhteistyökumppani ja osaamisen kehittämiseen panostetaan monipuolisesti, joten rahoitusmahdollisuuksia myös suomalaisille on tarjolla.

Kehitysyhteistyöhankkeet tarjoavat rahoitusta

Yleisimminkin eteläisen Afrikan alueella edelleen on monia monenkeskisiä toimijoita (EU, kehityspankit, YK-järjestelmä) ja varsin isojakin opetusalan hankkeita. TFK-asiantuntija tukee mielellään suomalaisten toimijoiden kiinnostusta päästä mukaan opetusalan hankkeisiin. Suomalaisen kehitysyhteistyöhankkeen Eteläisen Afrikan innovaatio-ohjelma SAIS:in (Southern Africa Innovation Support) kautta alueella kehitetään innovaatio- ja startup-ympäristöä yhdessä paikallisten partnereiden kanssa, ja mukana on suomalaisia koulutusalan yritystoimijoita.

Lue myös: [Koulutus on koko yhteisön investointi](#) /iina

Kuva ja teksti: Iina Soiri

Mika Tirronen New Delhistä: Profitable non-profit - mitä se on?

Koulutussektori on merkittävä, liki 100 miljardin euron bisnes Intiassa. Yksityinen sektori on painavasti läsnä kaikilla koulutuksen asteilla, ja esimerkiksi 6-14-vuotiaista lapsista 29% käy yksityiskoulua. Osuus on ollut kasvussa viime vuosina. Vaikka yksityiskoulut eivät määritelmällisesti saa tuottaa voittoa, on se tuottava bisnes, koska koulujen omistajat saattavat ostaa koulujen pyörittämiseen tarvittavia palveluja omilta yrityksiltään, vaikka koulua sinänsä pyörittäisi säätiö tai hyväntekeväisyysjärjestö. Lisäksi lukuisat verohelpotukset ja edulliset lainat tekevät koulujen pyörittämisestä kannattavaa liiketoimintaa.

Yhtä kaikki, yksityiskouluja pidetään yleisesti laadukkaampina kuin julkisia kouluja, vaikka tämä ei joillakin alueilla, kuten Delhissä, pidäkään enää paikkaansa. Korkeakoulutuksen puolella julkiset yliopistot ovat sekä laadukkaampia että arvostetumpia, vaikka joukossa onkin myös laadukkaita yksityisiä yliopistoja.

Digi- ja etäopetus teki nousua jo ennen koronaa

Oppilaitosten rinnalla erilaiset valmennuskurssit ja online-koulutus ovat kasvava liiketoiminnan alue: online-koulutuksen on arvoitu kasvavan vuoteen 2021 mennessä noin kahden miljardin euron liiketoiminnaksi, ja koronaepidemia on epäilemättä tuonut vauhtia kehitykseen. Intiassa on perustettu vuoden 2014 jälkeen 4450 EdTech-startupia, joista yli tuhat on kuitenkin jo lopettanut toimintansa, koska kestävien liiketoimintamallien rakentaminen on haastavaa ja kilpailu veristä. Yritysten kannalta ratkaisevaa on kestävänsä ansaintamallin muodostaminen; esimerkiksi siirtyminen ilmaisista kokeilukursseista maksullisiin on osoittautunut haastavaksi. Maksavan asiakaskunnan vakiinnuttaminen on yrityksille elämän ja kuoleman kysymys.

Koronaepidemia sekä lisääntynyt etäopetus ovat luoneet uusia markkinoita ja myös uudenlaista kilpailua, jossa ulkomaisille sovelluksille pyritään nopeasti kehittämään intialaisia versioita; esim. Zoomille löytyy jo intialainen korvike Saynamaste, ja suosittu viihdesovelluksesta TikTokistakin on saatavilla tuore intialainen versio.

Plagiointi ja aggressiivinen hintakilpailu ovat ongelmia myös suomalaisten koulutusvientiyritysten kannalta. Suomalainen oppimisympäristö tai -ratkaisu voi syntyä nopeastikin puhtaasti intialaisilla aineksilla, ja kallis suomalainen työvoima korvataan mielellä halvemmalla intialaisella työvoimalla.

Avain Intian markkinoille onkin hyvässä kumppanuudessa, jossa yhdistyvät luotettavien henkilösuhteiden myötä luotettavat ja kattavat jakelukanavat, valmiiksi tunnettu brändi sekä aito pyrkimys laadun, sisällön ja kestäväen oppimisen tuottamiseen.

Suomen maabrändi on kirkkain peruskoulutuksessa

Kiinnostava osaamisen viennin alue liittyy K-12-sektoriin, sillä Suomen maabrändi on hyvä ja kysyntää suomalaisille oppimiskäytännöille on olemassa. Jonkinasteinen räätälöinti paikallisiin oloihin on kuitenkin välttämätöntä, ja näyttöön ja analytiikkaan perustuvat ratkaisut ovat vahvoilla Intian kaltaisessa testiorientoituneessa toimintakulttuurissa. Tällä sektorilla on jo suomalaisia toimijoita, ja aika näyttää, kuinka ne onnistuvat vakiinnuttamaan asemansa markkinoilla. Painopiste on toistaiseksi varhaiskasvatuksessa, jossa panokset ja riskit ovat pienempiä, myös maksavien vanhempien osalta, mutta potentiaalia on myös peruskoulutuksen puolella. Oppisisällön ulkopuoliset lisäkurssit ovat riskin näkökulmasta helpoin tie peruskoulutuksen saralla.

Opettajankoulutukseen liittyy suuri tarve yhtä lailla ensimmäisellä kuin toisellakin asteella (ml. ammatillinen koulutus), mutta liiketoiminta-alueena ala on haasteellinen. Asiakkaina ovat yleensä osavaltioiden tai alueiden koulutuskomiteat, jotka toimivat kilpailutussääntöjen alaisina tai suosivat helposti omia ja tuttuja kontaktejaan. Online-elementtien tuominen opettajankoulutukseen voisi olla keino madaltaa kynnystä yhtä lailla kulttuuriselta kuin taloudelliseltakin kannalta.

Ammatillisen koulutuksen osaamisvaje haastaa ja houkuttaa

Intian suurimmat tarpeet ja haasteet liittyvät ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. Ammatilliset tutkinnot vastaavat heikosti nykypäivän saatikka tulevaisuuden osaamisen tarpeisiin, ja alan kehittämistä varjostaa sen matala suosio akateemisiin opintoihin verrattuna. Tilaa on sekä maan sisällä tapahtuvalle kehitystyölle että opiskelijarekrytoinnille. National Skills Development Center (NSDC) on tärkeä partneri erityisesti toisen asteen koulutuksen tarjonnassa, samoin Confederation of Indian Industries (CII), joiden kanssa on mahdollista kehittää malleja, joissa suomalaiset oppilaitokset, rekrytointifirmat sekä NSDC ja CII toimivat yhdessä opiskelijoiden rekrytoimiseksi, orientoimiseksi, kouluttamiseksi sekä työllistämiseksi.

Kandivaihe on iso mutta vaativa markkina

Korkeakoulujen online-kurssit on kilpailtu markkina Intiassa. Siinä joudutaan kilpailemaan paitsi isojen ja tunnettujen ulkomaisten toimijoiden (mm. EdX) sekä kotimaisten, etabloituneiden yliopistojen ja avointen yliopistojen tarjontaa vastaan. Mutta online-jakso osana muilta osin paikan päällä suoritettavaa tutkintoa voisi olla houkutteleva polku suomalaiseen yliopistoon ja keino madaltaa opiskelun kustannuksia.

Kolmannen asteen opiskelijarekrytoinnin kannalta kandivaihe on isoin markkina, mutta se on myös haastavin johtuen oppilaiden heikoista valmiuksista lähteä ei-englanninkieliseen, heikosti tunnettuun maahan nuorella iällä. Yhteistyö paikallisten kouluketjujen, agenttien tai kansallisten elinten, kuten CBSE:n (Board of Secondary Education) ja CISCE:n (Council for the Indian School Certificate Examinations) kanssa on välttämätöntä isomman mittakaavan ja/tai pysyvän rekrytointimekanismin rakentamiseksi.

Palvelupolut kuntoon

Maisteriopiskelijoiden rekrytointi on huomattavasti helpompaa, koska maisterivaiheessa on luontevaa lähteä ulkomaille jatkamaan opintoja ja/tai hakemaan mahdollisuutta työllistyä. Rekrytoinnissa ratkaisevia ovat oikeanlaiset viestit, oikea ajoitus, sujuvat palvelupolut sekä ja lupaus hyvästä työpaikasta, mikä käytännössä tarkoittaa hyviä näköaloja työllistymiselle. Useat Intian kärki-instituuteista ovat kiinnostuneita tekemään yhteistyötä, koska potentiaalinen ura ulkomailla oli vetovoimatekijä niille itselleen parhaiden lahjakkuuksien houkuttelussa.

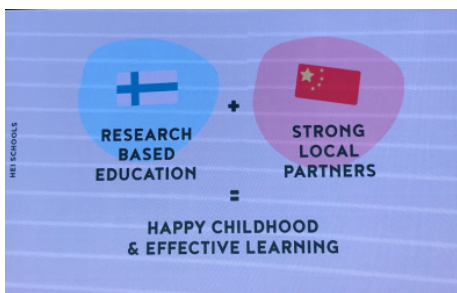
PhD- ja postdoc-vaiheen tutkijoiden rekrytointi hoituu luontevasti tutkimusryhmien itsensä kautta, mutta TFK-asiantuntija voi olla avuksi isompien, esim. useiden tutkijakoulujen yhteisten, rekrytointimekanismien luomisessa (mm. kesä-/talvikoulut).

Talent Boost Intia on merkittävä Team Finland -resurssi, joka tukee osajien houkuttelua ja auttaa myös yritysnäkökulman tuomisessa mukaan houkutteluun.

Teksti: Milka Tirronen

Mari-Anna Suurmunne Pekingistä: Johan nyt on markkinat -- Kiinan Team Finland-verkosto osaamisen viennin tukena

”Mikä ihmeen Team Finland”, suomalaiset korkeakoulut toisinaan kysyvät ja ”miten se muka voi auttaa omaa yliopistoani Kiinassa, sillä meillähän on ne tarvittavat suhteet sekä paras ymmärrys omista tarpeistamme ja osaamisestamme.” Toki näin onkin, mutta Kiina (tai ihan mikä tahansa markkina-alue) on niin monimutkainen kokonaisuus sääntöineen, tapoineen ja toimintamalleineen, että tiimityö on varmasti kaikille eduksi. Koulutus on yksi Team Finland Kiinan

prioriteettialueista, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että suomalaisten osaamisen viejien tukena on joukko koulutuksen, kansainvälisten suhteiden, Kiinan markkinoiden ja investointien ammattilaisia.

Suomalaista elinkeinoelämää, koulutustoimijat mukaan lukien, houkuttelee Kiinan nopea talouskasvu ja valtavat markkinat. Maailman väestörikkain maa onkin yksi Suomen tärkeimmistä kauppakumppaneista, jonka merkitys koko maailmassa korostunee lähivuosina entisestään. Suomella katsotaan olevan hyvät edellytykset tarjota niitä ratkaisuja, joita Kiina tällä hetkellä tarvitsee: suomalainen laatutietoisuus, ratkaisukeskeisyys, korkeatasoinen koulutus ja osaaminen, muotoilu, kulttuuri, luonto ja liikkuminen ovat jo osoittaneet brändiarvonsa Kiinassa.

Team Finland Kiina -verkoston tavoite on tehdä Suomea ja suomalaisia yrityksiä ja toimijoita tunnetuksi Kiinassa sekä tukea yhteistyötä toimijoiden välillä. Samalla tiimijattelon ytimessä on vahvistaa Team Finland -toimijoiden välistä yhteistyötä laajemman ja syvemmän yhteistyön ja vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Näin voidaan vahvistaa Suomen ja suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja kehittää Suomen ja Kiinan välistä kauppaa. Asiakaslähtöisyys on kaiken toiminnan lähtökohta.

Koulutusmarkkinat Kiinassa

Suomalaisella koulutuksella on valtavan hieno brändi Kiinassa. Suomalaisen osaamisen viejät vaihtelevat yrityksistä ja kaupungeista korkeakouluihin ja oppilaitoksiin, usein näiden yhdistelmiin. Kiina ei kuitenkaan ole helppo liiketoimintaympäristö kilpailun kiristymisen ja sääntely-ympäristön epävarmuuksien vuoksi. Koulutus kuuluu Kiinassa niihin toimialoihin, joilla ulkomaalaisomistusta on rajoitettu tai se on kielletty kokonaan (niin sanottu negatiivilista). Tästä syystä eniten yhteistyömahdollisuuksia on opettajan koulutuksessa, varhaiskasvatuksessa, korkeakoulutuksessa ja ns. ylimääräisessä opetuksessa mukaan lukien ammatillisen koulutuksen osa-alueet, vähiten peruskoulutuksessa itsessään. Kiinan markkinoilla menestyminen vaatii aina luotettavan kumppanin eikä kestäviä pikavoittoja ole tarjolla. Kumppanin löytämiseen ja suhteen kehittämiseen on aina varattava aikaa.

Kiinan koulutuksen nykyaikaistamissuunnitelma 2035 kirjaa keskeiseksi tavoitteekseen maailmanluokan koulutusjärjestelmän kiinalaisin erityispiirtein. Kiinalaiset erityispiirteet viittanevat opetussisältöihin, mutta muuten maailmanluokan koulutusjärjestelmä on hyvin suomalaishenkinen: jokaisella koulutusasteella korostuu opettajien (ja muun henkilökunnan) koulutus ja pedagoginen osaaminen, paremmat opetussuunnitelmat ml. liikunta-, tiede- ja taidekasvatus, oppilaiden hyvinvointi sekä oppimisympäristöjen kehittäminen. Monet suomalaiset koulutusratkaisut ovat Kiinaan sopivia, mutta haasteina ovat skaalautuvuus ja toimijoiden pienuus. Voimavarojen yhdistäminen yhteisen brändin alle on toivottavaa, jopa välttämätöntä.

Skenaariot lähitulevaisuuden koulutusmarkkinoista ovat jo pitkään olleet kaksijakoiset, korona-epidemian jälkeen todennäköisesti vielä monimutkaisemmat. Kiinan jatkuvat koulutusreformit ja vaurastuva keskiluokka ovat jo jonkin aikaa ennustaneet entistä laajempaa kiinnostusta toimiviin kansainvälisiin koulutusratkaisuihin. Toisaalta jo useita vuosia jatkunut valtion kiristynyt kontrolli opetussisällöistä rajoittaa ulkomaisia mahdollisuuksia.

Arvioiden mukaan Covid-19 epidemian jälkeisessä maailmassa Kiina saattaa olla joko tiukimpien joukossa jatkamassa liikkumisen rajoituksia tai vaihtoehtoisesti avaamassa hyvinkin nopeasti markkinoitaan taloudellisen kasvun kirkkaimaksi loppu vuonna. Toukokuun 2020 kynnyksellä Kiinan ulkoministeriö ilmoitti avaavansa ns. nopean linjan ulkomaalaisten paluun mahdollistamiseksi "välttämättömillä aloilla" kuten kauppa, tiede ja tutkimus. Se, mitä tämä käytännössä tarkoittaa on toistaiseksi kysymysmerkki.

Palveluksessanne Team Finland Kiina

Team Finland Kiina -verkosto on määritellyt vuoden 2020 toimintasuunnitelmassaan pääteemoikseen kestävät kaupungit (bio- ja kiertotalous, digitalisaatio sekä älykäs liikenne ja energia), ruoka ja maatalous, koulutus, talviurheilu, matkustus sekä terveysteknologia. Edellä mainittujen prioriteettiteemojen lisäksi tärkeitä läpileikkaavia teemoja on investoinnit, markkinoille pääsy sekä innovaatiot, T&K ja ekosysteemien rakentaminen. Koulutus on siis toimintamme ytimessä, ja lisäksi tavoitteena on kehittää koulutuksen ja/tai tutkimuksen tuomaa lisäarvoa myös muissa pääteemoissa.

Osaamista tuodaan Suomesta Kiinaan koulutuksen joka alueella varhaiskasvatuksesta tutkimukseen. Paremman vaikuttavuuden ja sektorikohtaisen näkyvyyden vahvistamiseksi Team Finland Kiina valitsee vuosittaisia painopistealueita. Korkeakoulutus on jatkuva painopistealue, mutta sen lisäksi vuonna 2019-20 keskityimme varhaiskasvatukseen ja aloittelemme parhaillamme ammatillisen koulutuksen ja osaamisen teemavuotta 2020-21.

Varhaiskasvatuksen teemavuonna syvennyimme Kiinan varhaiskasvatusmarkkinoihin ja aktivoimme yhteydenotoissa suomalaisiin toimijoihin Kiinassa. Pohjustimme omaa ja toimijoiden tietoa varhaiskasvatuksen markkinoiden mahdollisuudet-raportilla. Suurimpana ponnistuksena järjestimme varhaiskasvatuksen roadshown, johon ilmoitettiin mukaan seitsemän suomalaista toimijaa. Ryhmä oli erinomainen ja tarjosi kattavan kokonaisuuden suomalaista varhaiskasvatusta: pedagogiikkaa, liikuntakasvatusta, STEAM-kasvatusta, oppikirjoja sekä verkkopohjaista opettajankoulutusta. Viikon aikana kiersimme kolme kaupunkia (Shanghai, Peking ja Scijiazhuang Hebein provinssissa) ja järjestimme neljä tilaisuutta yhteistyössä paikallisten koulutusviranomaisten kanssa. Oppimista tapahtui molemmiin puolin. Fokusointi julkiseen sektoriin oli loppujen lopuksi toimiva ratkaisu, sillä suomalaisilla toimijoilla on harvoin mahdollisuus saada yhteyttä koulutusviranomaisiin. Lisäksi Kiinassa yksityinen koulutus on aina tavalla tai toisella paikallisen koulutusviranomaisen valvonnassa. Suomalainen varhaiskasvatus sai myös erinomaista näkyvyyttä niin perinteisissä kuin sosiaalisen median kanavissa.

Kiina käy parhaillaan läpi kattavaa ammatillisen koulutuksen reformia. Suomen kokemukset omista uudistuksista ja toimivista käytännöistä ovat herättäneet kiinnostusta niin manner-Kiinassa kuin Hongkongissa. Kuluvana vuonna valmisteilla on laaja markkinaraportti ammatillisen koulutuksen vientimahdollisuuksista Kiinassa. Covid-19 sanelee sitä, mitä voimme tehdä ja milloin, mutta tavoitteena on aloittaa ainakin pienimuotoisella etäseminaarilla syksyllä. Mahdollisuuksien mukaan voimme yhdessä suomalaisen toimijoiden kanssa suunnitella osallistumista ammatillisen koulutuksen messuille tai vaihtoehtoisesti järjestää roadshow-tyyppistä toimintaa.

Kiinassa perinteinen korkeakouluysteistyö kääntyy monesti koulutusvienniksi ja tärkeää onkin ymmärtää yhteistyön ja liiketoiminnan himmeä rajapinta. Siitä kuitenkin toisella kertaa ja erillisen uutiskirjeen verran.

Team Finland Kiinan koulutuksen teemaryhmän vetäjä on TFK-erityisasiantuntija Mari-Anna Suurmunne Pekingin suurlähetystössä, joka yhdessä opetushallituksen pitkäaikaisen koulutuskoordinaattorin Shanghaissa toimivan Lukia Yangin kanssa valmistelee ja esittelee vuosittaiset painopistealueet ja teemat. Teemaryhmään kuuluvat lisäksi Shanghaiin ja Hongkongin pääkonsulaattien osaavat diplomaatit, Business Finlandin ja Invest in Finlandin asiantuntijat Pekingissä, Shanghaissa ja Hongkongissa.

Monilla suomalaisilla toimijoilla on jo hyvää kokemusta Kiinassa toimimisesta. Tavoitteeksi kannattaa seuraavaksi asettaa yhteisten, laajempien alustojen rakentaminen muiden suomalaisten toimijoiden kanssa. Koronan jälkeinen aika voi joka tapauksessa haastaa aiempia toimintatapoja, mutta tulevaa on hyvä suunnitella yhdessä suurempien kokonaisuuksien kautta.

Kuvat ja teksti: Mari-Anna Suurmunne

Ilkka Turunen Washingtonista: Maailman suurimman koulutusmarkkinan rahoitus ja rakenteet muuttuvat

Yhdysvaltojen koulutustuotteiden ja palveluiden markkinat ovat maailman suurimmat. Arvioijasta ja laskutavasta riippuen niiden koko tänä vuonna on noin 1 600 – 1 900 miljardia dollaria. Viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana markkinoiden kasvu on ollut melko tasaista, mutta yleistä talouskasvua hitaampaa. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että julkiset koulutusinvestoinnit eivät ole palautuneet vuosien 2008-2009 taluskriisiä edeltävälle tasolle. Erityisesti osavaltiot, joiden osuus julkisesta rahoituksesta on 47 %, ovat leikanneet koulutusbudjettejaan. Piirikuntien osuus julkisen koulutuksen rahoituksesta on vaihdellut 45 % molemmin puolin. Liittovaltion osuus on pitkään ollut alle 10 %.

Korkeakoulutus on Yhdysvalloissa kokonaisuutenaan industry, liiketoimiala. Tämän teollisuuden tärkein koulutusvientituote on ulkomainen opiskelija, joka maksaa lukukausimaksuja ja kuluttaa rahaa asumiseen ja elämiseen. Yhdysvalloissa on 1,1 miljoona ulkomaista opiskelijaa, jotka tuottivat 45 miljardin dollarin vientitulot vuonna 2018. Koulutusvienti työllisti 455.000 henkilöä.

Vielä kaksi kuukautta sitten ajateltiin Yhdysvaltojen koulutusmarkkinoiden kasvavan. Koronaviruksen ja sitä seuranneen talouskriisin vuoksi koulutusmarkkinat supistuvat rajusti parin seuraavan vuoden aikana. On arvioitu, että ulkomaisten opiskelijoiden määrä vähenee 25-30 %. Osa kotimaisista opiskelijoista keskeyttää opintonsa taloudellisista tai muista syistä. Toiselta asteelta valmistuneista nuorista aiempaa pienempi osa jatkaa suoraan korkeakoulutukseen. Pidetään todennäköisenä, että opiskelijat myös hakeutuvat lähellä oleviin, halvempiin ja lyhyempiä tutkintoja antaviin korkeakouluihin. Julkiset korkeakoulut saavat lukukausimaksuista 23 % tuloistaan ja yksityiset korkeakoulut 43 %. Korkeakoulut menettävät tuntuvasti lukukausimaksutulojaan. Kilpailu kotimaan ja maailman lahjakkuuksista kovenee. Yhdysvaltalaiset toimijat aktivoivat kansainvälistä rekrytointiaan ja pitävät aiempaa tiukemmin kiinni omista lahjakkuuksistaan.

Osavaltioiden ja alueiden verotulot vähenevät talouskriisin vuoksi, mikä koettelee K12-koulutusta ja julkisia yliopistoja. Talouskriisi vähentää yksityisten yliopistojen omaisuus- ja investointituloja (osuus nyt 23 %), lahjoituksia (10 %) ja tuloja liiketoiminnasta (8 %). Etäopetukseen siirtymisen vuoksi kampuselämä tyrehtyy pitkäksi aikaa. Opiskelijat menettävät keskeisen identiteettiä muodostavan yhteisön ja arkea järjestävät perusrakenteet (asunto, ruokailu, liikunta ja muut vapaa-ajan harrasteet) ja korkeakoulut kampuselämästä saatavat tulot (vuokrat, ravintolat, urheilukilpailut).

Talouskriisiä seuraa tavallisesti automaatio, rakennemuutos ja koulutuskysynnän kasvu, koska ajatellaan, että osaaminen on paras turva työn murroksessa. Koulutusalan edustajat ovat arvioineet, että K12-koulutukseen tarvittaisiin vähintään 100 miljardin julkinen panostus, jotta kriisistä selvitäisiin. Samaa suuruusluokkaa on arvio korkeakoulujen julkisen rahoituksen lisätarpeesta. Uusia julkisia tai yksityisiä koulutusinvestointeja ei kuitenkaan vielä ole näköpiirissä. Pienet ja keskisuuret yritykset leikkaavat menojaan ja lomauttavat henkilökuntaansa. Yritysten koulutusmenot ovat laskusuunnassa.

Kriisin hallintaan suunnatut apupaketit eivät ole sisältäneet elvyttävien koulutus- ja tutkimusinvestointien näkökulmaa. Suomen koulutusvientiä ajatellen ehkä kiinnostavimpia ovat päättäjien keskustelut, joissa on ehdotettu kahden miljardin panostuksia e-oppimiseen. Pidemmällä aikavälillä on varauduttava korkeakoululiiketoiminnan elpymiseen, koulutuskysynnän kasvuun ja erityisesti kysyntään, joka kohdistuu mikrotutkintoihin, täydennys-, lisä- ja aikuiskoulutukseen sekä etäoppimiseen soveltuviin tuotteisiin. Kansainvälistymisen muodot ja niiden tukipalvelut kuten rekrytointi ja markkinointi muuttuvat, kun fyysinen liikkuvuus vähenee. Globalisaatioon ei kuitenkaan tule katkosta. Yhteiset tieteelliset ponnistukset koronan hallitsemiseksi rohkaisevat suurvaltakamppailusta huolimatta lisääntyvään kansainväliseen kanssakäymiseen ja keskinäisriippuvuuteen. Osaamisen viennin näkökulmasta voittajia ovat ne, jotka keksivät, millaisia uusia palveluita ja tuotteita kansainvälisen uudet muodot ja tarpeet edellyttävät.

Yhdysvaltojen koulutusmarkkinat ovat Suomelta vielä valloittamatta, vaikka hyviä avauksia ja alkuja jo on. Yhdysvaltoissakin julkinen sektori on koulutuspalveluiden tärkein ostaja. Liittovaltiolla on hyvin rajallinen toimivalta koulutuksessa. Siksi Suomen osaamisen vientiä tukevat arvovaltapalvelut pitää kohdistaa alueellisiin päättäjiin. Tärkeimmät hankintapäätökset tehdään piirikuntien ja kaupunkien tasolla. Yhdysvalloissa

on 13.500 koulupiiriä, jotkut hyvin pieniä, suurimmissa metropolialuiden koulupiireissä on yli 5 miljoonaa koululaista. Koulutusmarkkinoilla on kova kilpailu, koska Yhdysvalloissa on vahvoja globaaleja, yksityisiä ja julkisia toimijoita, joilla on laajat hankintaverkostot ja hyvät suhteet alueiden päättäjiin.

Koulutusviejän on tunnettava osavaltion ja alueen lainsäädäntö, koulutuspolitiikkaa ja riittävästi myös päättäjiä. Markkinoilla menestyneet ulkomaiset toimijat ovat lähes poikkeuksetta käyttäneet paikallista konsulttiapua ja hankkineet yhdysvaltalaisen levityskumppanin. Suomen perusopetuksella (koko K12) on hyvä maine koulutus- ja tutkimusmaailman toimijoiden ja päättäjien keskuudessa. Silti on aiheellista tutkia myös alueen poliittista karttaa. Tunnettuudesta ja maineesta seuraa, että suomalainen lähestymistapa ja koulutusjärjestelmämme ominaispiirteet ylikorostuvat – kontekstista riippuen hyvässä tai pahassa – ja saattavat kääntyä haitaksi kaupalliselle toiminnalle: toimii ehkä Suomessa, ei toimi täällä.

On helpompi toimia osavaltioissa ja alueilla, joiden perussuhtautuminen Suomen malleihin ja ratkaisuihin on myönteinen. Uudella opetusteknologialla ja kaikella tekoälyyn liittyvällä tarjonnalla on kysyntää kaikissa osavaltioissa. Poliittisessa katsannossa on kuitenkin huomionarvoista, että eriarvoisuuden vähentäminen koulutuksessa on Yhdysvalloissakin lähivuosien tärkeimpiä tavoitteita. Maan jyrkkien taloudellisten, sosiaalisten, alueellisten ja etnisten erojen ja vastakkainasetteluiden vuoksi - puolueesta ja ideologioista riippumatta - useimmissa koulupiireissä kaivataan opetusmenetelmiä, välineitä ja ratkaisuja, joilla voidaan auttaa köyhien alueiden kouluja, opettajia ja oppilaita, oppimisvaikeuksissa olevia, vammaisia ja etnisiä vähemmistöjä. Koronaepidemia ja sitä seurannut talouskriisi on paljastanut sosiaalisten turvaverkkojen ja tietoinfrastruktuurien haavoittuvuudenlisännyt eriarvoisuutta. Nyt on kysyntää erityisesti tuotteille, jotka ottavat huomioon harvaan asuttujen ja köyhien alueiden tarpeet.

Teksti: Ilkka Turunen

[Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)
[Undervisnings- och kulturministeriet](#)
[Ministry of Education and Culture](#)

PL 29 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001 (vaihde)
kirjaamo@minedu.fi

[Tilaa uutiskirje tästä](#)

[Peruuta uutiskirje](#) | [Lähetä palautetta](#) | [Tietosuojaseloste](#)
Osoitelähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö